

Říjen 2008

Měsíc říjen je v Památníku písemnictví již druhým rokem zaměřen takřka monotematicky. Loni touto dobou ožily zdi rajhradského kláštera Petrem Bezručem, po jehož stopách jsme se vydali také na prvním cyklistickém výletě pořádaném v rámci Klubu přátel. Letos jsme brány Památníku otevřeli historii, a to hned na začátku září výstavou Psali dějiny Moravy. V prvních říjnových dnech do těchto bran pomyslně přijede historie v podobě odborných příspěvků na konferenci Moravská

- Editorial
- Nejbližší akce a výstavy
- Říjnová literární výročí
- Psali dějiny Moravy v obrazech
- Německy psaná literatura na Moravě
- 3 otázky pro Jarmilu Bednaříkovou
- Sbírka periodik v Památníku

historiografie a zhruba v polovině října se za historií rozjedeme i my. Organizátoři Klubu přátel totiž naplánovali na letošní rok tzv. archeostezku, jejímž zlatým hřebem bude příjezd do Dolních Věstonic, místa nejstarších uměleckých tradic u nás.

Historicky orientovaný podzim v Památníku tak svým způsobem zapadá do letošního „osmičkového“ roku, v němž se v první řadě vzpomíná. Téma osudových osmiček se v Památníku písemnictví letos ještě neobjevilo; neznamená to ale, že bychom jej ignorovali. Na konci října se v akci nazvané Ať žije republika! Připojíme k oslavám jubilejního devadesátého výročí vzniku ČSR. V „historických kolejích“ však přece jen učiníme jednu odbočku do současnosti. Večer věnovaný vzniku Československa spojíme s autorským čtením tří generací současných prozaiků a s vyhlášením III. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy, která je určena nejmladším začínajícím literátům.

Petra Pichlová

Verše měsíce

ř í j n a

Emil Filla: Lovci času

Mně zuby drkotají. Můj pes
a srdce znamené tou rychlostí otázku říká:
Co lidská touha po věčnosti v sobě tají,
že člověk nemůže být nikdy současností šťasten,
že jako věčně zpitý: uměním i ctností se opájí,
že mlhou potácí se a mátožnost cení?

7. 10. 1953

zemřel v Praze malíř a sochař Emil Filla. Narodil se v Chropyni, dětství a mládí prožil v Brně. V expresionistickém období své výtvarné tvorby byl ovlivněn dílem Edvarda Muncha. Po krátkém členství ve Spolku výtvarných umělců Mánes založil vlastní Skupinu výtvarných umělců, orientovanou především na kubismus. Na vzrůstající nebezpečí fašismu ve druhé polovině třicátých let reagoval především umělecky (cykly zápasů Héraklových a Boje a zápasy). Na začátku druhé světové války byl zatčen a pak vězněn v koncentračních táborech v Dachau a v Buchenwaldu, kde napsal řadu teoretických textů a několik básní.

12. 10. 1939

se v Prostějově narodil Vladimír Körner. Po absolvování FAMU byl zaměstnán jako scenárista ve Filmovém studiu Barrandov, kde vytvořil řadu scénářů k celovečerním filmům (např. Pověst o stříbrné jedli, Kukačka v temném lese). Některé scénáře vznikly na základě vlastní prozaické předlohy (Adelheid, Cukrová bouda podle Zrození horského pramene), jiné se staly předstupněm ke knihám (Zánik samoty Berhof). Mezi typické rysy jeho díla patří baladické ladění příběhů a snaha o detailní sondy do psychického života hrdinů.

**Nejblíže akce a výstavy
Památníku písemnictví na Moravě**

1.-3. října, konference Moravská historiografie

Konference k problematice a otázkám moravské historiografie v časovém období od 16. do počátku 20. století. Konference se uskuteční ve spolupráci s Moravským zemským archivem v Brně a Muzejní a vlastivědnou společností v Brně.

11. října v 9 hodin, cyklistický výlet „archeostezka“

Cyklistický výlet pořádaný Klubem přátel Památníku písemnictví na Moravě začíná ve Vranovicích, kam se dopravíme vlakem. Budeme pokračovat do Pouzdřan a Strachotína; cílem je archeologická lokalita Dolní Věstonice. Sraz účastníků je v 9 hodin ve vestibulu hlavního nádraží v Brně.

16. října ve 14 hodin, přednáška Psali dějiny Moravy

Přednáška PhDr. Jindry Pavelkové, kurátorky výstavy Psali dějiny Moravy. Následovat bude komentovaná prohlídka výstavy.

23. října v 16 hodin, Ať žije republika!

Večer věnovaný vzniku Československa; spojeno s vyhlášením III. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy a autorským čtením tří generací literátů.

PSALI DĚJINY MORAVY

Velice milou reakci na Výstav u Psali dějiny Moravy nám poslal pan Jaroslav Fert.

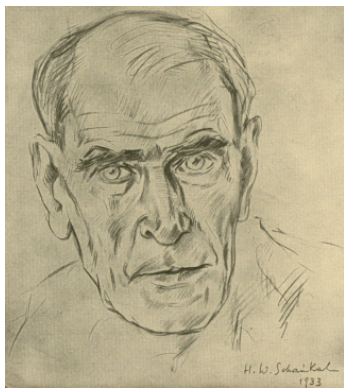

Jaroslav Fert (nar. 1929) po absolvování JAMU (režie) působil jako herec a režisér v Horáckém divadle v Jihlavě, v Severomoravském divadle v Šumperku (dnešní Divadlo Šumperk), v divadle Večerní Brno, poté hostoval na dalších divadelních scénách. Kromě divadelního působení je znám také svými výtvarnými schopnostmi. Ilustroval například knihu fejetonů Františka Zachárníka Před oponou Za oponou (2005).

Německy psaná literatura na Moravě ve sbírkách Památníku písemnictví

V říjnu si můžeme připomenout ještě literární výročí spisovatele, na něhož se v našich moravských krajích poněkud zapomíná. Je jím šedesáté šesté výročí úmrtí reprezentanta německy psané literatury na Moravě, brněnského rodáka Richarda von Schaukala (27. 5. 1874–10. 10. 1942). V letech 1892–1897 studoval práva na vídeňské univerzitě. Po studiích se na krátký čas vrátil do Brna (nastoupil do státní služby jako správní úředník brněnského místodržitelství), posléze byl přeložen na okresní hejtmanství do Hranic na Moravě. V roce 1903 se natrvalo usadil ve Vídni, odkud udržoval intenzivní kontakty s výraznými osobnostmi soudobé literární scény, k níž patřili např. Thomas Mann, Rainer Maria Rilke, Hermann Hesse a Max Brod. I když tedy druhou polovinu svého života strávil v Rakousku, sám se označoval nejen za Rakušana, ale také za Moravana. S Moravou skutečně zůstal po celý svůj život v kontaktu, a to zejména díky korespondenci s profesorem Františkem

Kleinem. Z dopisů, které jsou zásluhou paní profesorky Miluše Kleinové uloženy v literárních sbírkách Památníku písemnictví na Moravě, můžeme alespoň částečně rekonstruovat jejich vzájemný dialog. Týkal se především Kleinových překladů Schaukalových veršů do češtiny (Klein například posílal Schaukalovi doslovný německý překlad svého českého překladu, ten psal své připomínky, vysvětloval některé nejasnosti, smysl veršů apod.). Klein zprostředkoval Schaukalovi také ohlasy na jeho poezii u české kritiky. Nemohla chybět ani vzájemná literární doporučení. Tato korespondence je důležitým svědectvím o kontaktu česky a německy psané literatury na Moravě v době první poloviny dvacátého století, dnes již téměř neznámé kapitoly v dějinách písemnictví vznikajícího na Moravě. Právě z tohoto důvodu se Památník věnuje mimo jiné i shromažďování a zpracovávání literárních pozůstalostí německy píšících Moravanů. V Památníku jsou uloženy základy pozůstalosti Richarda von Schaukala (kromě korespondence jsou to také jeho básnické a prozaické knihy s věnováním Františku Kleinovi a tiskoviny Richard-von-Schaukal-Gesellschaft, Společnosti Richarda von Schaukala založené roku 1929). Badatel může v našich sbírkách najít také materiály týkající se života a díla Quida Glückla.

3 OTÁZKY pro

Jarmilu Bednaříkovou

Již potřetí zasednete v porotě literární soutěže Skrytá paměť Moravy. Myslíte, že se u dnešní mládeže nevytrácí chuť a schopnost psát?

S potěšením jsem zjistila, že nikoli. Rostoucí počet příspěvků v krajské literární soutěži o tom vypovídá dost jasně. Ještě větší radost mám ale možná z toho, že se nevytratilo citlivé vnímání – přírody, minulosti, domova, mezilidských vztahů. A že mladí lidé mají skutečně o mnoho bohatší slovník, než jaký někdy předvádějí. Hrají si s jazykem, modelují své věty a mají-li ještě ke všemu štěstí na literárně zkušené a tolerantní učitele, není výsledným stylistickým tvarem pěkně do kulata sestříhaný keř zámecké zahrady, ale svobodný košatý strom, co mnohdy slibně nasazuje na květ. Některé soutěžní příspěvky už prokazují obdivuhodnou literární vybroušenost a takřka všechny ukazují schopnost všimnout si, vidět skutečnost vlastníma očima. Třebas je všude kolem tolik médií, tolik celebrit, které vnucují své brýle.

Sama jste literátkou. Nestalo se za uplynulé dva roky, že by Vás některý z příspěvků literární soutěže inspiroval ve vlastní tvorbě?

Nepřímo ano. Srdečný vztah k rodnému místu či jakémukoli důvěrně známému plácku na této planetě v době globalizace a světoobčanství ještě existuje. I u těch, kteří se narodili o mnoho později než já.

Můžete představit čtenářům Literky svou novou knihu?

Doufám, že už brzy vyjde moje knížka Pohádky Chřibů. Ve 12 pohádkových příbězích z krajiny, kterou miluji, vystupuje dívka Vendulka a nejprve spíše pohádkové, pak stále více jenom lidské bytosti. A jako stálice neobyčejný voříšek Azor. Někdy otevře bránu z tohoto světa do říše skutečně pohádkové – například do království hub. Jindy dokáže najít zázrak jen tak při cestě, třebaš věnovat jaro někomu, kdo by se jej už jinak určitě nedočkal. Umí zachránit studánku, ale dělá i chyby a pravé psí kusy, třeba když touží jet na Azorské ostrovy, kde podle něho žije prastará královská dynastie Azorských, vznešenější než veškerá psí šlechta s dlouhými jmény a tituly. Pohádky Chřibů jsou příběhy stromů, studánek, zvířat a „jejich“ lidí. Příběhy o kouzlech, jakých i docela obyčejný život přináší mnoho a která se sami víc a víc učíme vytvářet, jestliže opravdu dospíváme.

Svou literární tvorbu představí Jarmila Bednaříková dne 23. října 2008 v 16 hodin v Památníku písemnictví na Moravě při příležitosti slavnostního vyhlášení III. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy. Tentýž večer budou ze svých textů číst rovněž prozaik Pavel Večeřa a vítězové II. ročníku soutěže, Andrea Jarošová a Jakub Strouhal.

Sbírka periodik v Památníku písemnictví

Před nedávnem se do Památníku písemnictví na Moravě dostalo velké množství novin a časopisů pocházejících převážně z první poloviny dvacátého století. Nastala téměř mravenčí práce s jejich tříděním, při němž jsme zjistili, že jen minimální část tvoří kompletní ročníky. Několik ucelených ročníků jsme předali knihovnicím ke zkatalogizování v centrální knihovně Muzea Brněnska. Se zbytkem periodik nastala další etapa mravenčí práce pečlivého zápisu do muzejního počítačového systému. Viditelným výsledkem této zdlouhavé práce je přehledný seznam jednotlivých čísel periodik, která jsou v Památníku k dispozici případným badatelům.

Můžeme říci, že „na své“ si přijde téměř každý typ badatele, který do Památníku zavítá. Periodika totiž zahrnují velmi široký okruh témat – od různě orientovaných novin a časopisů určených pro mládež (například Boj: List československé socialistické mládeže v republice rakouské z dvacátých let nebo Zteč, vydávaný pronacistickou organizací Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě v polovině čtyřicátých let), přes ženské časopisy (Eva s přílohou Katolická učitelka z let 1919–1921 nebo Hvězda československých paní a dívek z roku 1938) až po předchůdce českého bulvárního tisku (A-Zet nebo Expres, obojí z konce třicátých let). Důležitými součástmi sbírky jsou také noviny prosazující zájmy některých

politických stran (například Rovnost komunistické strany z let 1945–1955, České slovo Československé strany socialistické z let 1926–1942, Lidová obroda Československé strany lidové z let 1948–1949 a mnohé další) nebo regionální tisk (Jiskra Rosicka z let 1956–1960, Rozvoj Židlochovicka z let 1957–1960, Směr brněnského venkova z roku 1960). V souvislosti s hlavní tendencí Památníku písemnictví si zvláště ceníme literárních časopisů a literárních příloh některých novin (kromě revuí Salon a Měsíc, Literárních listů nebo Máje může případný badatel sledovat na několika číslech proměnu Literárních novin v letech 1953–1965). Perličkami jsou noviny Naše vojsko (z roku 1946), Vládní vojsko (z let 1940–1945) nebo Služba repatriantům (z roku 1945).

Vydává Muzeum Brněnska,
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad
tel. 547 229 136

e-mail: pamatnik.rajhrad@quick.cz

www.muzeumbrenska.cz/rajhrad.htm

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Petra Pichlová

Autoři textů: Petra Pichlová, Andrea Vítová

Vychází desetkrát ročně, číslo 8, ročník 2.